

SOUTH-WEST
UNIVERSITY
'NEOFIT RILSKY'
BLAGOEVGRAD, BULGARIA

VOLUME 7
2009

SCIENTIFIC Research

ISSN 1312-7535

ELECTRONIC
ISSUE

ПЪТЯТ КЪМ ЕВРОПА

Ценности, търсения, практики в българското културно пространство в края на XX век (II част- Танцов театър)

Научен ръководител:

доц. Мирослава Кортенска, доктор на изкуствознанието

Този проект е спечелил финансиране по програма „Научни изследвания в държавните университети”, в област „Културно-историческо наследство”, към фонд „Научни изследвания” на МОН, за периода 2007- 2010 г., с базова организация ЮЗУ „Н. Рилски”- Благоевград.

Доц. д-р Мирослава Кортенска

Танцовият театър - новият език на днешната сцена

Ако се запитаме накъде върви съвременния театър и какви са неговите устойчиви тенденции, то един от най-безспорните отговори ще бъде свързан с визуалния театър и всички негови вариации, между които най-популярен е танцовия театър. От втората половина на 20-ти век се развиват процеси, които предопределят доминацията на визията, на езика на тялото пред традиционната комуникация на словото. Абсурдистите и по-късно Пинтър улавят разграждането на единството на действие, говорене и мислене при модерния човек и създават нов тип звучене на думите в сценичния контекст. Те болезнено усещат девалвацията на думите и техния смисъл, поругавани многократно от подмяната на обществената им употреба от политици и медии. В театъра се създава алтернативна изразна система, в която словото е само част от възможностите да се въздейства на публиката. Успоредно с това се появява силната тенденция на търсене на нов космополитен език в театъра, по-адекватен на времето в края на 20-ти век и по-въздействащ в епохата на новите технологии, превърнали света в глобално село. Гротовски, Робърт Уилсън, Еуженио Барба- големите режисьори новатори търсят в различни посоки, но с една обща цел- интернационалния език на сцената, който да изразява общите ценности и дилемите на времето. Актьорът вече излиза от ежедневно си поведение и се пласира в един общовалиден контекст, където той се превръща в инструмент за създаване на нов език- езика на тялото, на танца, на естетическата азбука на съвременната визия. Има и насрещна вълна от търсения на голяма група хореографи, най-ярките между които- Пина Бауш, Марта Греъм, които успяват да разкрепостят съвременния танц и го превърнат в общовалиден език на съвременната сцена. Тази тенденция, с повече от 30 годишна история има вече своите големи имена и етапни спектакли, своите разнолики прояви. Така се формира танцовия театър, който е най-характерния микс, най-типичния синтез, до който е еволюирала модерната сцена. Като тази линия вече доминира на всички големи форуми и фестивали, тя вече е език, на който е прието да се „говори” в съвременния театър.

Правя това въведение, тъй като резонно е да се запитаме в началото на 21 век: къде сме ние? Пишем ли още с паче перо когато технологиите, синтетизма и езика на сцената са светлинни години напред. И ако навлезем в нашия пейзаж изскачат и поредица от въпроси и арте факти, които дават разнопосочни отговори на основния въпрос: как споделяме и развиваме тенденциите на съвременния театър? Днес когато изкуството е навлязло в постмодерната си зрялост, когато основна мярка на професионализма е степента на синтез между жанрове и видове арт изяви и езика на сцената е повече знаков, естетически прецизен, даваме ли си сметка, че всеки опит да заобиколим тези достойния на модерното творчество ни обричат на реставрационен нагон и доморасъл уют. Защото в ядрото на понятието съвременен театър стои танцовия театър. У нас има цяла поредица от арте факти, които налагат новите тенденции, но не могат да се еманципират и създадат културна ситуация близка до общоприетите в Европа арт реалности. Все още

продукцията на трупата „Арабеск”, занимаваща се сериозно със съвременния танц, не успява да наложи основната тенденция на съвременната сцена-танцовия театър. А това ще помогне нашият афиш безспорно да стане по-привлекателен за множеството фестивали и форуми в Европа, където акцента и интереса е към развитието на танцовия театър, като съвременна форма на синтетизъм и косопополитен сценичен език. Ще даде контекст на утвърждаващия се фестивал „Sofia dance week”, който с второто си издание (септември 2009 г.) утвърди интереса към танцовия театър и сред публиката.

Проблемът с модернизирването на българската сцена има и друг прецедент- двата успешни спектакъла на режисьора Владимир Петков- „Нощта преди горите” по Колтес, хореограф Мила Искренова, получил особено високи оценки при гастрола си във Франция, и „Фигури при влюбен полет” / Мила Искренова и Татяня Соколова/, които все още не са еманципирани като важна част от театралния ни пейзаж и нямат свои продължения с днешна дата. И в двата участвуват актьори, овладяли синтетичната техника на танцовия театър и най-важното имат удивително дълъг сценичен живот и се радват на интереса на публиката. Те съчетават работа със сериозен литературен източник и превръщането му в знакова визуална картина-изящна, драматична, въздействаща.

Друг арте факт, безспорно подкрепящ необходимостта от припознаване на танцовия театър, като част от днешната ни сценична практика е спектакълът на „Арабаск”- „Обожание и насилие”, вариации на тема „Дон Жуан” от Моцарт, на Боряна Сечанова и силен екип. Това е едно сложно постмодерно, естетско произведение, в което на фона на особено налагаща се с визиите си мултимедия /режисьор Марта Варламова/ тече танцовия спектакъл по аранжираната музикална партитура на Христо Петков, по мотиви на Моцарт, с изисканите и изразителни костюми на Цветанка Петкова-Стойнова. Една истинска арт инсталация, в която са синтезирани всички изразни средства на съвременната визия. Особено интересна е женската гледна точка на Боряна Сечанова към мита на Дон Жуан, по-чувствителна, болезнена, но и по-емоционална, на места стигаща до екстаз... Смелата пресечка между съвременния контекст и вечните страдания и напрежения между двата пола предизвиква богати асоциации и въздействие. Разбира се този арте факт от ново поколение има несъразмерности в колажа на множеството използвани средства, но появата му говори за нов освободен начин на мислене и чувстване на сцената. С него Сечанова се доказва като едно от водещите лица на танцовия театър у нас. След „Обожание и насилие”, тя и ръководената от нея трупа „Арабеск” убедително се включват в това актуално измерение за съвременната ни сцена.... Летвата е поставена, новия синтетизъм е реалност.

Сега дори в спектаклите с друг почерк няма да е възможно да се редят визии без фокус, простосърдечни и еднопосочни изпълнения. За щастие вече е практика известни хореографи като Мила Искренова, Боряна Сечанова, Татяна Соколова и разбира се знакови фигури като Маргарита Градечлиева, да дисциплинарат визиите на амбициозни театрални проекти. Всички тези многопосочни процеси, които текат в българския театрален пейзаж, присъствието у нас на разгледаните арте факти безспорно оформят нова културна ситуация, която все повече ще се фокусира и ще накара театралите ни да сменят касетата с диска, както навсякъде по света. Новата културна ситуация налага прегрупиране на личностите и трупите, които са в крак със съвременните търсения и представляват днешното лице на българския театър, налага осъзнаване от самите тях важноста на процесите, течащи на днешната ни сцена. Особено сега, когато ни предстои да излезем със съвремените си арте факти, а не само с нашия фолклор, на европейския културен пазар. Там ще бъдат приети спектаклите постигнали новия театрален език, които естествено ще станат част от лицето на съвременната сцена. Другото е история...

ЛИЦАТА НА БЪЛГАРСКИЯ ТАНЦОВ ТЕАТЪР

Ако погледнем днешния ни културен контекст, в който битуват философията на оцеляването и прагматизма, които доведоха до комерсиализация и зацикляне на процесите на българска сцената ще откром по достоинство отстояваното пространство от новите лидери на танцовия театър. Те се развиваха, отваряха работата си към постиженията и търсенията на Европа, бяха „в час“ с новия език, създаващ се в новата комуникация на новия век. Създаваха изящни, естетски визии и послания, професионални и въздействащи, като си завоюваха и свой кръг почитатели. Днес единствено на терторията на танцовия театър има истински алтернативни прояви на свобода и търсене на нови форми, в контраст с театралния ни пейзаж, изпаднал в трайна стагнация и реставрационно безвремие. Тук представям три от водещите фигури в танцовия ни театър: Боряна Сечанова- новия лидер, Мила Искренова- чувствената интелектуалка и Галина Борисова- алтернативната и неспокойната.